

NÉPNEVELŐ

NEVELÉS- ÉS OKTATÁSÜGYI LAP

MAGYARORSZÁGI LATIN ÉS GÖRÖG SZERTARTÁSÚ KATHOLIKUS NÉPOKTATÁSI INTÉZETEK SZÁMÁRA

Kiadja a *SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT* Budapesten.

Megjelenik minden vasárnap egy ivnyi terjedelemben.

Megkapja e lapot minden kath. nép-
oktatási intézet egy példányban ingyen.

Előfizetési ár: egész évre kor. 6.—.

Kéziratokat nem küldünk vissza.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

BUDAPEST,

Szentkirályi-utca 28b. sz. a.

(SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT)

A hirdetések árszabálya:

A pályázati hirdetéseknek minden egyes szóért,
minden közlés után 6 fillér (3 krajczár) fizetendő.

Egyéb hirdetéseknek:

egész oldal ... kor. 32.— | negyed oldal ... kor. 8.—
fél oldal ... .. 16.— | nyolcad oldal ... 4.—

A díjak előre beküldendők a Szent-István-Társulathoz.

Ármentesítési költségek.

Napjainkban a csatornázás, a belvízszabályozás s az árterek ármentesítése mind-mind nagyobb tért hódít. A hol ezelőtt pár évvel még nád, sás és káka nőtt: ma a konyhakertészet legszebb természetményei zöldülnek; a hol eddig az évenként kiáradó vizek iszapos hullámai száguldoztak: ma az ármentesítő-társulatok töltéseitől védett dús vetések aranykalászeit ringatja a szél. Igaz, hogy a belvizek szabályozása, lecsapolása s a területek ármentesítése sok költséget rónak az érdekeltek vállaira: de az eke alá került területek is évről-évre szebb jövedelmet biztosítanak.

Az ármentesítési költségeket rendszeren a megvédett területek nagysága arányában szokták kiszabni. Azon esetben, ha a tanítónak szintén ilyen területen fekszik a haszonélvezetre nyert illetményföldje: az ármentesítési költségeket leg-többnyire tőle is megkövetelik. Hogy ez így van, azt közvetlen tapasztalásból tudom; de eléggé igazolják ezt a tanügyi lapok szerkesztőségeihez intézett tudakozódások is.

A tanító — *tanítói illetmény fejében, haszonélvezetre nyert földek után* — ármentesítési költségeket *nem köteles* fizetni, ha csak erre, akár a pályázati hirdetmény kikötéseiben, avagy díjlevélben, határozott kötelezettséget nem vállalt.

Ha mégis krónák azt a tanítóra, úgy a saját érdekében cselekszik, ha az illetéktelen kirovás ellen a megyei közigazgatási bizottsághoz főlebbez.

Előttem van a Bács-Bodrog vármegyei közigazgatási bizottságnak épen e tárgyban hozott elvi jelentőséggel bíró határozata, melyet közérdekű tartalmánál fogva, czélszerűnek találtam egész terjedelmében közölni.

«2569. sz. kbz. Fölvétett N... N... b... i tanítónak kérvénye, melyben a terhére kirótt ármentesítési költségek fizetése alól magát fölmentetni kéri.

N... N... b... i tanító azon kérelmének, hogy a tanítói fizetése fejében általa használt 358.

ö. i. számú ház, 299 □-öl beltelke és a 2202/a hrsz. 1455 □-öl kertpótlék után a b... i ármentesítő-társulat által az 1901. évre kivetett 3 kor. 06 fillér ármentesítési költségnek fizetése alól fölmentessék. tekintettel arra, hogy az ármentesítő-társulati járulékkal megterhelt ingatlan kérvényezőnek fizetése fejében, csak használatul van átengedve s így az B... község tulajdonát képezi;

tekintettel továbbá arra, hogy az ármentesítő-társulatok által kivetett járulékok az 1885. évi XXIII. t.-cz. 121. §-a értelmében az illető birtokon fekvő olyan terhet képeznek, melyek az elsőbbséggel bíró egyenesadók természetével bírnak s így — mint dologi tehernek teljesítése iránti kötelezettség — nem az ingatlan birtalóját, hanem annak telekkönyvi tulajdonosát terheli;

tekintettel végül arra, hogy a másolatban bemutatott díjlevél és pályázati hirdetményből azon körülmény, hogy a használatul átengedett ingatlan után kivetett ármentesítő-társulati járulék a haszonélvező tanítót terhelné, ki nem tűnik, az pedig, hogy ezen terhet a tanító magára vállalta volna, be nem igazoltatott:

a kérelemnek hely adatván, annak kimondása mellett, hogy a kivetett társulati járulékot B... község, mint telekkönyvi tulajdonos tartozik fizetni; folyamodó pedig a terhére kivetett járuléknak fizetési kötelezettsége alól fölmentetni határozottatott.

Miről B... községe és N... N... b... i tanító értesítetnek... stb. Főispán, mint a közig. biz. elnöke.»

Ha a közigazgatási bizottság elutasító határozatot hozna, módjában áll a tanítónak az ellen a közigazgatási bírósághoz fölfolyamodni.

Bodrogh-Monostorszeg. *Gubitz Kálmán.*

Utólagos megjegyzések.

Az állami tanítóképzők hitoktatásáról és válás-erköleszi neveléséről szóló cikkemben minden félreértés kikerülése végett világosan megmond-

tan és egész határozottsággal kijelentettem, hogy sem személyeket, sem intézeteket sérteni nem akarok s csak azt írom le, a mit a megjelent és rendelkezésemre álló értesítők magok mondanak. Sajnálom, hogy az összes állami tanítóképzők értesítőjét nem kaphattam meg, mert így a róluk rajzolt kép — bámmennyire igyekeztem is a valóságnak megfelelőleg a tényleges állapotokat a katolikus pedagógiai világ elé állítani — többé-kevésbé mégis csak hiányos; már pedig e fontos ügy megérdemli, hogy így a maga egészében, mint a legkisebb részletekben egész tisztán álljon az egyházi főhatóság és a katolikus tanférflak szeme előtt.

Az állami tanítóképzők száma nagyobb, mint a katolikus felekezetié. A rendelkezésükre álló nagy anyagi segédeszközök, jótékonyok és gyámoltások a helyi körülményeket nem ismerő és csak hírnév után ítélő közönség szemében rendszeren szebb színben tüntetik föl a gazdagon berendezett állami képzőket, mint a csekélyebb anyagi eszközökkel dolgozó, kevés segédelmet nyújtó és igen sokszor szegényes felekezetiéket. Senki sem csudálhatja tehát, ha az állami képzők rendszeren népesebbek is, mint a felekezetié. Amde épen azért, hogy népesebbek s belőlük a túlnyomó számban lévő hitvallásos katolikus népiskolák több tanítót nyerne, mint a kevésbé népes felekezeti képzőkből, nemcsak joga, hanem szoros kötelessége az Egyháznak ismerni azt a valláserkölesi nevelést, a melyben az állami képzők katolikus növendékei részesülnek. Ezen jognak és kötelességnek tudatában mondotta ki a Katolikus Tanügyi Tanács 1899 év december 13-án tartott ülésében azt, hogy «az állami tanítóképző-intézetek tanképesítésénél a vallás-erkölesi irányzat ellenőrzése végett szükségesnek tartja az Egyház ellenőrzői jogának elismerését».

Miképp gyakorolja az Egyház ezen szükséges ellenőrzési jogot, vagy egyáltalán gyakorolja-e, arra nézve a névleg felsorolt állami tanítóképzők értesítői semmit sem mondanak és mivel semmit sem mondanak, azt kell következtetnem, hogy e felügyeleti jog tényleges gyakorlatáról, mint nem létezőről, nem is tudnak. Amde utólagosan arról értesülök — és ezt szíves-örömmel konstatalom — hogy nem így van minden, a mint az értesítőkben olvasható, hanem több olyan dolog is előfordul, a mit az értesítők nem jeleznek. Így Laczek Gyula úr, a losonezi állami tanítóképző hittanára ez ügyre vonatkozólag hozzám intézett két levelében részint helyreigazításul, részint az értesítő adatainak pótlása végett a következő adatok közlésére kért föl: «A losonezi állami tanítóképzőben az I., II. és III. osztály külön-külön heti két órát kap a hittanból, a IV. osztály egyet. Tantárgyak: közpatekizmus, közp. biblia, Szűzki. Szertartástan, Jordán; Egyháztörténelem és Fonyó; Hitelemizstan. A növendékek minden vasár- és ünnepnap külön istentiszteletben részesülnek, még pedig szent misét hallgat-

nak és exhorzatiót. Minden egyházi körmenetben részt vesznek tanáraik vezetése alatt. Évenként négyszer járulnak a töredelem szentségéhez és szent áldozáshoz. Husvét előtt külön szent gyakorlatokat végeznek. Az összes vallási gyakorlatoknál, a római kath. tanárok részt vesznek». A püspöki biztosra vonatkozólag pedig ezeket írja: «Nemcsak a reformátusoknak volt püspöki biztosuk. Nekünk is van, még pedig állandóan kinevezett biztosunk, dr. Valikora János apát, esperes-plébános, ki egyszersmint az igazgatótanácsnak is tekintélyes tagja, s ki nemcsak a képesítőre, nemcsak az osztályvizsgálatokra jár el, de az előadási órákra is. Emlélfogva...» stb.

Mivel nem személyekkel és intézetekkel foglalkozom, hanem a keresztény szellemű népnevelést akarom az állami tanítóképzők hitoktatásának és valláserkölesi életének ismertetésével szolgáltni, örömmel veszem tudomásul és szívesen közlöm a nevezett hittanár úr helyreigazító sorait, a melyek alkalmat adtak ezen utólagos megjegyzések tételére. De nem tehetem, hogy a mélyen tisztelt hittanár úr soraihoz néhány észrevételt ne fűzzek. A hittanórák számát egész világosan megállapítani nem voltam képest — miként jeleztem is — a mennyiben az értesítő 26. lapján ez olvasható: «Az elvégzett tananyag röviden: I. Hit-erkölestán. Az I., II., III. osztályban heti két-két órán, a IV. osztályban heti egy órán. A felekezetek egyházi hatóságai által megállapított tantervek szerint». Ebből azt kellene következtetni, hogy a hittanból heti hét óra van, miként maga a hittanár úr is mondja; amde ezzel ellenkezőleg a «tanári testület és munkaköréről» szóló 11. lapon azt írja az intézeti igazgató, hogy a római kath. ifjúság a hit- és erkölestán heti négy órán «osztályösszevonással» tanulta. Már most kinek van igaza: az intézeti igazgatónak-e, vagy pedig a hittanár úrnak-e? Az egyik heti négy órát és osztályösszevonást említ, a másik heti hét óráról beszél és osztályösszevonást nem ismer. Hol az igazság? Azt csak nem tételezhetem föl, hogy az intézeti igazgató ne tudja az egyes tanárok heti elfoglaltságát, ne ismerje a megállapított helyi tantervet és ne kísérelje figyelemmel annak megvalósítását. Ezt szemelött tartva — ha objektív akartam maradni — nem írhattam mást, mint a mit tényleg írtam, hogy t. i. az értesítő erre vonatkozó adata zavaros.

Azt írja továbbá a hittanár úr, hogy a közpatekizmus is tárgya a hittanításnak. Elhiszem. És mégis azt írtam, hogy a losonezi állami tanítóképzőben 1900 I. iskolai évben nem tanultak katekizmust. Hogy lehetséges ez? Erre nézve megjegyzem, hogy az értesítő fentebb idézett szavaiból: «a felekezetek egyházi hatóságai által megállapított tantervek szerint» következtethettem volna ugyan, hogy katekizmust is tanultak, de hogy még sem következtettem, annak oka ismét csak az igazgató által szerkesztett értesítő, a melyet a dologban irányadónak kellett elfogadnom. Ebben pedig nem lévén részletezve a vég-

zett hittani anyag, következtetésemet a használt tan- és segédkönyvekre kellett alapítanom, miként azok felsorolása a 46—47. lapokon található, már pedig ott szó sincs katekizmusról, dacára, hogy az egyes osztályok tankönyvei szerzőik nevével együtt föl vannak említve. Azt kellett tehát következtetnem, hogy a losonci állami tanítóképzőben a múlt iskolai évben katekizmust nem tanultak.

Ez a legkevesebb, a mit a használt tankönyvjegyzékből következtettem, mert ha nem pusztán az ügyet tekintem, hanem még a kákan is eszmét akarok keresni, azt is meg kellett volna jegyezniem, hogy a hitoktatás anyagának sorrendje oly módon, miként az értesítő jelzi, sem a püspöki utasításoknak, sem a helyes pedagógiának meg nem felel, mert hogy a II. osztályban tanuljanak hitelemzéstant és utána egyháztörténelmet, meg szertartástant, az teljesen értelmetlen és helytelen. Nem is hiszem, hogy a hittan anyagának osztályonként való fölosztása tényleg olyan volna, mint az értesítő mutatja; de ha nem olyan, akkor ismét az a kérdés áll elő, miért vannak a tárgyak és az osztályok fölcsereelve? Hisz az intézet igazgatójának csak kell tudnia, hogy az egyes osztályok mit tanulnak! Erre azonban nem fektettem valami nagy súlyt, azért nem is említettem. Van azonban más dolog, a mit érdemesebb figyelemre méltatni, a mi magában véve csekélységnek látszik ugyan, de sokat elárul, hisz az emberi természet is gyakran hibében letűrköződik a kis dolgokban, mint a nagy tettekben. Ezt sem említettem, de ha már belemegyünk a részletekbe, kár volna figyelmen kívül hagyni. Eddig ugyanis az volt a szokás úgy az állami, mint a társadalmi életben és ezek után az iskolákban is, hogy a tanulók vallási állapotának jelzésénél mindig a katolikus vallás foglalta el az első helyet, a mit — ha mást nem tekintünk is — a katolikusok túlnyomó többsége érthetővé és természetessé tesz. Ezt a szokásos és természetes rendet a losonci állami tanítóképző tankönyvjegyzéke megfordítja és dacára, hogy a kath. növendékek az intézet kétharmad részét teszik, a használt könyvek között mégis minden osztályban első helyen említetnek a protestáns és csak második helyen a katolikus hittani könyvek. Ugy-e, ez csekélység? Jó, legyen az! Magam sem csináltam belőle sérelmet. De kérdem, lehetne-e bárkit is kárhozthatni, ha e körülményben a protestáns jellegét látná kidomborítás e szerint alkotná meg ítéletét? Azt hiszem nem! Pedig ha a múlt hetekben lefolyt temesvári esetet tartjuk szem előtt, azt kell hinnünk, hogy az állami tanítóképzők vegyes nevelési rendszere mellett még az ilyen csekélységeket sem szabad figyelmen kívül hagyunk.

Nekünk szent kötelességünk szorosan ügyelni kath. vallású tanítójelöltjeink hitbeli meggyőződésének kialakulására és megbecsülve mások érzelmeit, nem szabad túrnunk a magunkénak gyengítését. Ezért sehogy sem lehet helyeselni,

ha azt tapasztaljuk, a mit Losonczon is, hogy t. i. a köztartásban az egyharmad protestáns ifjúság kedvéért a kétharmad többségben lévő katolikus ifjúságnak nemcsak hogy nem lehet megtartania az Egyház parancsát, hanem meg kell szegnie a péntek esti peccsenyeevéssel (Értesítő 20. lap). Tán ez is csekélység? Lehet, hogy némelyek szerint az, de azok ne feledjék, hogy Krisztus Urunk szerint a nagyban is az hű, a ki a kis dolgokban is az. És ha a protestánsok országos sérelmet látnak a szentmisén való passzív jelenlétben, akkor miért ne érezzük magunkat sértve az Egyház törvényének aktív és rendszeres megszegésével. Remélhetjük-e, hogy az Egyház bőjtj parancsát megtartja, meggyőződésével és példájával tanítja majd az a kath. tanító, a kit növendék korában maga az intézet rendtartása szoktatott, sőt kenyszerített ennek a dolognak semmibebevételére. A ki pedig megszokott jelentéktelennek tartani egyet, az könnyen semmibe vesz mást is. És így történik, hogy az ilyen egyének szemében ködbe vész a keresztény erkölcstan és az Egyház egész rendszere. Ezt pedig a keresztény szellemű nevelésnek kárhozthatnia kell.

Esztergom.

Guzsvenitz Vilmos.

A gyermek szívképzése.

Iskoláink kilencztizedrésze az értelmi nevelésre fekteti a főszűlyt s e végből semmi költséget, fáradságot nem kimél: ellenben a szívképzést a véletlenre bízzák, azt egészen mellékes dolognak tartják.

Pedig az emberi élet boldogságának legfőbb tényezője a szív. Az ész, mint a boldogság tényezője, csak a szív után következik. Még a lángész is csak a nemes szív kormányzata mellett boldogíthatja az embert.

E szerint az ember boldogsága, avagy boldogtalansága egyedül a szívtől függ, úgyannyrá, hogy a szív önmaga is, de az ész szív nélkül sohasem képes boldogítani.

Tudván ezt, ennélfogva ha a tanítók a rájuk bízott gyermekek jövőndő, boldog életét tekintik életük főfeladatául — pedig kell, hogy azt tekintsék — akkor növendékeik szívképzését már az iskolába lépés első napjától meg kell kezdeniök, nem szabad azt későbbi évekre hagyni, fejlettebb korra halasztani, mert a kis korban fölgerjesztett nemes érzelmek legkönnyebben lesznek maradandókká.

De nézzük meg e dolgot közelebbről, nagyon megérdemli a reá fordított fáradságot.

Igaz ugyan, hogy a család a legelső és legtermészetesebb szívnevelő, de ha a gyermek a család szűk köréből kilépett, már ott a tanító az, a ki legközelebb áll hozzá. Ezeknek kell tehát és ezeknek is nyílik a legjobb alkalom arra, hogy a szívnevelés ama szilárd alapját lerakják, a mire aztán a társadalom biztosan emelhet, veszély nélkül építhet.

Ezen alap letételére pedig a legelső és leg-

háttérben csak az példálás- és a szoktatás. A szív képzését mindenekelőtt azokkal eszközölhetjük.

Példa utpályán által tanul meg a gyermek járni, beszélni, tartani meg kezét használni; általában minden műveltségi és kézügyeskedési műveltségi tevékenységhez és készséghez, melyekre az-élső életkorban képesek, példa által sajátítja el. A múltat is példa által tessék átadni.

De legnagyobb szerep jut a példának a szoros értelmű nevelésben. (Munkátelen követi a gyermek a felnőttek tetteit, különösen a tanítóét, mint a ki szűzszorosán adja a példát.)

A példa nem parancsoló hangon szól a gyermekhez, nem ezt mondja: tedi! hanem: te is megteheted. És ezen ezen szelid hangja okozza hatásának nagyságát.

A példa megtestesíti az erkölcsöket s a szepet az erkölcsökhöz vezet. Adjatok más példát és más lesz a nép is.

A mi az iskolát illeti, ha azt akarjuk, hogy a példa áldásosan hasson a növendékekre, mindenekelőtt a nevelőnek kell példásnak lennie. A nevelőnek minden egyes működése érdemes, tiszteletes személyiséget tárjon föl a növendékek előtt, hogy azok minden pillanatban érezhessék és megismerhessék, hogy ő azt, a mit előad, mélyen érzi s helyességeert egész erkölcsi értékével járja.

Ha a nevelő mindenütt igaz, jó és szép példával körveszi a növendékeket: lapasztalmi fogja, hogy azok gyakran megtesznek olyat, mitől természetű ösztöneik és szívügyaik egészen ellenkező irányba terelnek.

Valamely szervnek működése hasonló szervet ébreszt azokban, kikkel érintkezünk — mondja Schmid Károly. — Így pl. lelkesség lelkesség, részvét részvét, szeretet szeretet, engedelmisség engedelmisség, szerénység szerénység, lelkiismeret lelkiismeretesség, hála hálát, hit hitet, remény reményt, könyörület könyörületességet, nyájasság nyájasságot, barátságos hang barátságos hangot szül s hasonló érzelmeknek ad másokban is életet.

Es ezzel ki van mondva a példa nagy szív-képző ereje, másodsor az is, hogy a nevelésben élni vele kötelesség.

A szív művelésére azonban a példa magában véve még nem elégséges. Nem elég csak példákat adni — mondja Szilasy — hanem azok teljesítéséről is szükséges gondoskodni. Ebben pedig a szoktatás föltétele minden sikernek. Adeo in teneris consuecere multum est.

Shoktatás által beleéli magát a gyermek az isteni és emberi intézményekbe, melyek belső és külső életének szerencsés folyamára okvetlenül szükségesek.

Megszokottsággá kell lennie a növendékben az erkölcsnek, munkásság-, mértékletesség-, jótékony-ság-, kitartás-, türelem-, önelhatározás-, becsület-, kötelesség-, vallásosság-, óvatosság-, ragaszkodás-, pontosság-, rend- és tisztaságnak, egyszóval minden erénynek és helyességnek.

Minden nemére a szoktatásnak két főszabályt tűzünk ki: a eseményeket, melyeknek szokásokká kell válniok 1. tisztán, egészen teljesíteni, 2. gyakran ismételni kell.

Persze, hogy az itt fölhozottak csak általános képzéseket adják a szoktatásnak; de már ennyi is elég annak belátására, hogy a szoktatás nem pusztán csak a szív-képzés eseményeire vonatkozik, hanem némileg az összes nevelési munkásságnak lényegét teszi.

De hát épen ebben rejlik egyik legnagyobb szív-képző ereje a szoktatásnak. Megmérhetetlen terület, a legszélesebb látáskör rendelkezésére jutván a eseményeknek, könnyebben lehet a növendékek szívszellemi szervezetét rossz helyeskedések ellen óvni, istápolni, szoval minden szépnek, jónak, üdvösnek, nemesnek, helyesnek, hasznosnak befogadására képessé tenni.

E pontra nevez azonban jegyezzük meg azt, hogy a gerjedékenység nem minden gyermekben egyenlő; némely gyermeket már a leggyöngyöbb helyeskedések, kevésbé érdekes képzések is fölébresztnek, szívét lekötik; míg mások majd minden hatás iránt érzéketlenek maradnak.

Az ilyen tompa szívűeknél — helyesen mondja Ziller — nem elegendő csupán okszerűen intézett fejlesztés, óvás, támogatás, hanem azoknak — mint a főszabály bevezetésében mondtam volt — a gerjedelem tárgyát ismételve kell a lelek elé állítani, a gerjedelmi állapotot képzeti, gondolat által is kell újra előidézni, azt világosabbá, határozottabbá tenni, vagyis a tárgyat szóban is, eseményekben is kifejezni, mert csak akkor válik tette. Természetes és magától érthető dolog, hogy mint minden működésnél, úgy itt is, mindenelőtt a növendék fejlettségi fokát kell hogy tekintetbe vegyük és minden mesterkelt buzdítástól kell hogy óvakodjunk.

A mód, mely szerint a rossz gerjedelmeket könnyen és sikeresen elfojtani s a jókat a szívben tettekké erősíteni lehet, Beneke szerint a következő:

«Ha a gyermekben hajlam mutatkozik lopásra: erősítsük benne az enyém és tied fogalmát.

A fősvénységre hajlandó növendéket: adakozó, jótévő, nagylelkű életmód által kell a szűkkeltség útjáról leterelni.

A hazugság és társainak ellentétére: legyen a nevelő igazmondó, eljen híven a szerint, a mint tanít.

A haragos gyermeknél: fejlesszük az ellensúlyozó tehetségeket, a szeretetet, szelidséget, szerénységet.

Ha romlasi ösztönről tanuskodik: még játékból se engedjük meg neki, hogy ostorával embert, állatot tetszése szerint csapkodjon, kinozzon, holmiját összezúzsa.

A mely gyermekben talán testi erejének értében nagy bátorság vagy on s e miatt kötekedésre, verekedésre hajlandó: azt ismertessük meg az igazi veszélyekkel s mutassuk neki a való célt, melyre erejét irányoznia kell.

Az engedetlen, szófogadatlan gyermek akaratát meg kell hajtanunk, sőt meg is törnünk és az összes akaratnak alárendelnünk.

Ha észreveszszük, hogy a gyermek szívében gyenge a vallási érzelem: ébresztsszük odaadást, bizalmat és engedékenységet Isten és az ő szentegyháza iránt.

Ha tapasztaljuk, hogy a növendék kedélye öök ingerültségben forrong s minden örömvisszonyokat gyűlöl: akkor a nevelésnek feladata őt úgy vezetni, hogy erői egyensúlyra jöjjenek, támpontjukat az észben találják.

Ha a gyermek önkorságba esik, ha önző, hátatlan: akkor Jézus magasatos példájával engesztsszük föl szívét, szemléltessük, hogy az önzés nemcsak bűn, lelki betegség, mely a szelleméletet fölemészli, megsemmisíti, hanem Istennek vakmerő megbántása is egyszermind, a hátatlanság pedig rút bűn.

A lelkiismeretlen növendéket: szoktassuk arra, hogy keresse az igazságot. Ha a gyermek a lelkiismeret törvényét megsértette, oda kell hatni, hogy ennek tudatát élénk és tartós bánat kövesse.

Ha a felebaráti szeretet érzelme már eredetileg gyöngé: jó a növendéket a nyomor, szenvedés helyeire vezetni, hogy irt csepegtessen a szenvedők sebeire, enyhítse sorsát a nyomorgónak és nyújtson szerékedzet a bajjal közködőknek.

Hogy a könnyelműség ki ne fejlődjék, iparkodjunk jellemének mindenoldalú, helyes fejlesztésére.

Ha az óvatosság érzelme felelemmé fajul: szemléltessük a növendékekkel, hogy félni ott, hol bátor elszántság, erélyes fölépés menekvésül szolgálhatna, kislelkűség: félni ott, hol bajjal, nyomorral küzdeni szent kötelesség, szegényítő gyávaság.

Ne adjunk alszegyene példát s akkor nem igen fog-e divatos nyavalya gyermekeinkben fölbujtani: de ha mégis megtörténnek, egész erőnköl működünk kiirtásán, mert az sok rossz-
nak forrása.

A gyűlölet kifejlését úgy akadályozza meg a nevelő, ha erti hivatását, vagyis ha úgy neveli a gyermeket, a mint azt a nevére méltó nevelőnek tennie kell.

Ha a gyermek szívében ébredezni kezd az irigység: akkor nincs más eszköz, mint a fegyelem, mely az irigységnek semmi kitörését nem tűri, mely annak minden gerjedelmét erős szóval és büntetéssel elfojtja.

Ha észreveszszük, hogy a gyermek önérzelme igen kialakult: akkor azt úgy gyöngítsük, hogy egyrésztől bedughassuk forrásait, másrésztől fölkeljük a kevélység ellensúlyozóit, a tiszteletet, szeretetet, lelkiismeretet, szerénységet az irányadó szerepre.

Altalában a rossz érzelmeket, a szív veszedelmes kinövéseit úgy fogja fékezni és megsemmisíteni a nevelő, ha elvonja tőlük az ingereket és mindenben Isten és az anyaszentegyház parancsolatait hívja föl ellenük.

De bármire szoktassuk is a belérzékét, megjegyzendő, hogy a siker leginkább bánásmódunk egyöntetűségétől, a következetességtől és viseletünk tisztaságától függ. Valamennyi eszköz közt tehát ismét csak a nevelőre kell utalnunk, az ő személyiségében rejlik a leglényegesebb szívképző hatalom.

Fejlesztsszük, ápoljuk, erősítsük tehát a gyermek szívet, az emberi nem e esodálatos belvilágát! A tanító ne csak azt tekintse mindig, mit tud a tanuló, hanem azt is, a mi fő, mit cselekszik, mikép viseli magát.

Való ugyan, hogy a világ az erkölcsi képzést, a színemesítés nehéz munkáját nem sokra becsüli, de annál többre az Isten. Föltétlenül bizonyítják ezt a szentírás eme szavai: «Jó fej rossz szív mellett olyan, mint a templom gyilkos barlang mellett; és tudomány erkölcs nélkül olyan, mint sárban a gyöngy».

Csontosfalva.

Zsembai István.

Közjogi tévedések tankönyveinkben.

Azt hiszem, hasznos szolgálatot teszek az oktatásnak, ha szóba hozom azokat a közjogi tévedéseket, melyek elemi iskolai tankönyveinkben — olvasókönyvekben, alkotmánytanokban, földrajzokban — előfordulni szektak. Ezek a tévedések szinte állandóak; minek oka az, hogy a tankönyvek szerzői nem tudják figyelemmel kísérni az újabb törvényeket s húsz-harmincz évvel visszamaradnak. Égynémely sarkalatos alkotmányjogi törvényünket meg félre is értik.

1. Falu, mezőváros, szabad királyi város stb.
Én is, mások is, a kik most fölött emberek vagyunk, úgy tanultuk az elemi iskolában, hogy van falu, mezőváros, meg szabad királyi város. Ezek közé valahogyan beleékeltek a földrajzi könyvek szerzői a rendezett tanácsú várost. Hogy miben különbözik a rendezett tanácsú város a mezővárostól meg a szabad királyi várostól, azt lehetetlen, hogy a gyermek fölfogja; lehetetlen azért, mert egészen különböző nemű dolgok hasonlítottak össze; lévén a rendezett tanácsú város közigazgatási fogalom, a mezőváros ellenben földrajzi fogalom, a szabad királyi város pedig alkotmányjogi fogalom.

Mostanában megjelenő tankönyvekben pláne egész sorozata van a helységeknek, emlitenek falut, kisközséget, nagyközséget, mezővárost, rendezett tanácsú várost meg szabad királyi várost. A zavar ezzel tökéletes nemcsak a fogalmak terén, hanem a gyermek fejében is. A tanulónak meg kell erőltetnie esztét, olyan fogalmak elsajátításával, melyekre semmi szüksége nincs és a melyeket hozzá még helytelenül is fejtenek ki neki!

Azt kérdezem a földrajzi tankönyvek íróitól: milyen szempontból akarják osztályozni a helységeket? Vajjon földrajzi szempontból-e, vagy közigazgatási szempontból-e, avagy alkotmányjogi szempontból?

Ha földrajzi szempontból akarják fölosztani,

KÜLFÖLDI TANÜGY.

Ki volt a villámhárító igazi föltalálója?

Erről egy németországi pedagógiai lap a következőket írja. A villámhárító föltalálójának általában Franklin Benjaminget tartják. Az amerikaiak erre büszkék is, azonban ezen találmány régebb keletű, mert a tulajdonképeni föltaláló európai és pedig ausztriai volt. Ugyanis Süders Richard (Görütz) újabb kutatásai azon eredményre vezettek, hogy egy Prokop (másképp Divis) nevű kath. pap, szül. Csehországban, Szentenburgban, 1696 aug. 1-én, még Franklin előtt találta föl a villámhárítót és gyakorlati alkalmazásba is hozta. Prokop a Morvaországban fekvő znaimi cseh gimnáziumot látogatta, 1720-ban egy szerzetesrendbe lépett és hat évvel később fölvetta az egyházi rendet. Nagy hajlama volt a természettudományokhoz, miért ezen szakban alapos és széleskörű ismeretekre is tett szert, melynek következtében a luccai liceumhoz a filozófia tanárává lön kinevezve. A teológiai fakultásban is, melyhez később lett áthelyezve, oly magasan ünt ki, hogy a salzburgi egyetemről nemsokára a doktorátust kapta. A kísérleti fizika volt a legkedvesebb tárgya; midőn később Délcsehországba plébánosnak lön kinevezve, több szabad ideje volt, úgy hogy kedves tudományával, a természettannal ismét többet foglalkozhatott. A villanyossági tüneményeket nagy buzgalommal kezdé kutatni. Kísérleteivel pedig a legszebb eredményeket érte el és a Franklinnak tulajdonított ismereteket már előbb tapasztalta és ismerte, mikor Franklin még dr. Spencer fizikai előadásait hallgatta.

Divis találmánya oly föltűnést keltett, hogy Mária Terézia királynő férje, ki maga is nagy barátja és művelője volt a természettudományoknak, Bécsbe hívá magához. Mária Terézia pedig azon szerencsében részesítette, hogy elment előadásait meghallgatni, mely után két nagy arany emlékéremmel tüntette ki.

1753-ban Pétervárott Nichmann tanár szintén alkalmazott egy villámhárítót, melynek rudját azonban a földdel nem kötö össze, hanem elszigetelve hagyta, ez hiba volt és egy zivatartalálommal megfigyelései közt egy kiugró erős szikra ott a helyszínén megölte.

Divis ezen okulva, rekonstruálta villámhárítóját, mely szerint ennek végét a földbe vezette. A villámhárító hegye a szokott alakjától eltért, a mennyiben felöl vízirányosan egy csillagot alkalmazott, melynek sugarai számtalan fölfelé irányzott csuesokkal voltak ellátva; a villanyosság ilyenmü megoszlása az egyenes leütést megakadályozta. Divisnek a villámhárító föllállítását után nemsokára megvolt az elégtétele az által, hogy éjjeli zivatarnál a villanyosság megoszlását láthatta, mert felső végén egy folytonosan világító sugárkoronával volt körülvéve a nélkül, hogy egy villámsugár képződött volna. E kedvező eredmény után Divis az ausztriai császárt is értesíté sike-

akkor azt kell nézniök, hogy egy helység nagyobb vagy kisebb terjedelmű-e; műveltebb, iparral, kereskedelemmel, tudománynyal vagy hivataloskodással foglalkozó, nagyobb számú népesség lakja-e, avagy kevésbbé művelt, túlnyomóan földműveléssel és állattenyésztéssel foglalkozó s kisebb számú népesség lakja-e. Ebből a szempontból van *falu*, *mezőváros* és *város*. Falu az a helység, melynek kiterjedése és lakossága kicsiny s melynek lakói túlnyomóan földművelők. Város az a helység, melynek kiterjedése és lakossága nagy s melynek lakói túlnyomóan iparral, kereskedelemmel, tudománynyal vagy hivataloskodással foglalkoznak. Mezőváros az a helység, mely közepen van a falu és a város között; kiterjedése és lakossága tehát nagyobb, mint a falu, de kisebb, mint a város; lakói részint földműveléssel és állattenyésztéssel, részint iparral, kereskedelemmel, tudománynyal vagy hivataloskodással foglalkoznak.

A *mezőváros* szót ma ritkán emlegetjük; ezt mindnyájan tapasztaljuk. Miből következik, hogy a *mezővárost* bátran ki lehet küszöbölni a helységek fölosztásából. Maradna tehát a *falu* és a *város*. Ezt megérti a gyermek s nem terheli meg fölösleges módon az agyvelejét.

Nehezebb ennél a *közigazgatási fölosztás*. A közigazgatás szempontjából nincs falu, nincs mezőváros; ezek földrajzi s nem közigazgatási fogalmak. De nincs szabad királyi város sem, mert a szabad királyi város alkotmányjogi s nem közigazgatási fogalom.

Közigazgatási szempontból vannak *községek* és *törvényhatósági joggal fölrüházott városok*.

A község a helység (falu) lakosainak összessége. A község a vármegyébe, illetőleg — a közigazgatási jog szempontjából szabatosabban szólva — a vármegyei törvényhatóságba van kebelezve. Községi önkormányzata van, a mi annyit jelent, hogy saját ügyeiben önmaga határoz képviselőtestülete útján s hogy határozatait saját, önmaga választotta tisztviselőivel hajtatja végre. Ezek a tisztviselők a község elöljárói, kik között a legfontosabb a bíró és a jegyző.

A községi önkormányzat mibenlétét azonban egy 8—9 éves gyermek lehetetlen, hogy megértse; legföllebb szavakat fog tanulni erre nézve. Elég tehát, véleményem szerint, ha azt tanítjuk, hogy a község ügyeit a községi képviselőtestület és a községi elöljáróság intézik.

A *községek háromfélék*: *kisközségek*, *nagyközségek* és *rendezett tanácsú városok*.

Kisközségek azok, melyek szegénységüknél fogva nem képesek maguknak külön jegyzőt tartani, hanem többen szövetezve közös jegyzőt tartanak. Az ilyen jegyző *körjegyzőnek* nevezetik.

Nagyközségek azok, melyeknek saját jegyzőjük van. Ezt *községi jegyzőnek* nevezzük.

A községi és a körjegyző fontos tisztviselője a községnek. A jegyző mellett legfontosabb községi tisztviselő a *községi bíró*.

(Folyt. köv.)

Dr. Notter Antal.

reiről
közint
nek a
gett, a
vel
az örö
niájár
kárt t
hatósá
Ett
s a vil

A M
márczi
ünnepe
értelm
szabad
dalóva
ujsgír
Nem a
ezerkil
intézi
beszél,
mint a
geit, d
fogják
mai isk
csak a
lódó é
egyéb,
kombin
tása. S
derűs,
versen
lák so
táplálk
negyve

Uje
Márczi
e szeré
palánki
járultak
segítés
főgimn
temi ta
názium
ziumi
főgimn
tanár l
előbb l
eddig
köszön

Ha
9-én a
ban D
1891-ig
anyagi
nyugdíj
Hat g
tanító
igen sz
adomái

A J
A bud
Béla v.
a nőke
páció
Amazol
helyzet
vednek
zete, n

reiről és találmányának alkalmazását ajánlá a közintézeteknél. A bécsi tudósok azonban, kiknek a császár e találmányt kiadta felülbírálás végett, alkalmatlannak mondták ki és így kérelmével elutasított. Divisnek megvolt szerinte az az öröme, hogy láthatta, a mint a villám a plébániáján levő villámhárítóba leütött, a nélkül, hogy kárt tett volna. Ez eset mégis a villámhárító hatósági eltávolítását vonta maga után.

Ettől elkedvetlenül abba hagyta kísérleteit, s a világtól elhagyva 1765-ben halt meg. *Kardos.*

VEGYESEK.

A költő pedagógus. A Magyar tanítók kaszinójának márczius 15-iki emlékünnepe Rákosi Jenő tartott ünnepi fölolvasást. A magyar iskolához intézett mély értelmű szózatával mutatott természetes utat a márcziusi szabadságra nevelő nemzeti iskolának. Rákosi Jenő példálózva azon kezdette előadását, hogy a keveset tanult újságíró akarja oktatni a sokat tanult tanítómestereket. Nem a negyvennyolczas márczius riadóját, hanem az everkilencszázkettes márcziusnak munkára hívó szózatát intézi — úgymond — a magyar tanítókhöz. Az iskoláról beszél, a mely legyen a gyerekeknek hasonlatosan szabad, mint a csikónak a legelő. Edzze meg az izmait, képességeit, de, mint a rossz gazda teszi, idő előtt hámba ne fogják a természetet. Baj, hogy műhely és súlyos háma a mai iskola. Az ismeretek terhet rakja a fiatalságra, pedig csak az egészséget és a képességek gyakorlásában fejlődő ép lelket kellene szolgálnia. Ehhez pedig mi kell egyéb, mint a memória, a megfigyelő, a gondolkodó, a kombináló, érző és erkölcsi képességek munkában tartása. Szóval, nem kell oktatóműhely, hanem a diáknak derűs, társas együttléte a tanítómesterrel és legfeljebb a versenyző játékmunka. Mintául nézi a régi magyar iskolák sovány iskolakönyvét, a melyből szellemi óriásaink táplálkoztak. Idegen nemzetek pedagógiája helyett a negyvennyolczas ifjúságot nevelő iskolát kívánja vissza.

Újabb adakozás Lubrich Agoston siremlikére. Márczius 13-án érkezett ismét Drégely-Palánkról 8 korona e szerény jelzéssel, hogy a szíves adakozók: két drégelypalánki káplán». Azóta pedig a mai napig a következők járultak szíves adományaikkal a kegyeletes szándék elősegítéséhez. Erdélyi Károly dr., a kolozsvári kegyesrendi főgimnázium igazgatója 1 korona, Finaczy Ernő dr. egyetemi tanár 10 korona, Zombory János dr. budai főgimnáziumi tanár 2 korona, Nikolics Ignác budai főgimnáziumi tanár 2 korona, Szerellemhegyi Tivadar budai főgimnáziumi tanár 2 korona, Szuchy Endre főgimnáziumi tanár 10 korona. Összeg 35 korona, melyet hozzáadva az előbb begyűlt s nyilvánosan beszámolt 306 koronához, az eddigi adakozás teljes összege tesz 341 koronát. Hálás köszönet a kegyes adakozóknak.

Halálozás. Bicsánszky Pál ny. kántortanító tolyó hó 9-én agyszélhűdés következtében meghalt 78 éves korában Dorogházán. A hol 1847-től kevés megszakítással 1891-ig működött. Ekkor vonult a jól megérdemelt, de anyagi gondokkal terhelt nyugalomba, lévén neki 120 frt nyugdíja. Karának egyik legképzettebb tanítója volt. Hat gimnáziumi osztályt Budán a piaristáknál végzett, tanítói oklevelét Egerben nyerte. Kartársai és ösmerősei igen szerették készsége szívessegeért és kifogyhatatlan adomáiért.

A nőkérdés keresztény szempontból tekintve. A budapesti Katholikus Kör nagyböjti estéjén Mayer Béla v. püspök, kalocsai kanonok mondott szabad előadást a nőkérdésről. Szembeállította a két irányt, az emancipáció és az ugnevezett feminizmus híveinek tölfogását. Ámazok ékes szavakkal hirtetik a nők jogait, lealázó helyzetből akarják a nőt fölemelni. De épen abban tévednek, hogy nem látják meg, hogy a nőnek az a helyzete, melybe a kereszténység juttatta, van olyan méltó,

van olyan magasztos, mint a férfié. A társadalom, sőt a nemzet és az állam olyan, a milyenné a nők, az anyák nevelik. Kétségtelen, hogy a női elme is képes mindarra, a mire a férfi, de természetével mégis csak jobban egyezik, nemesebb hivatása neki, ha szíve tulajdonságai kerülnek a rideg elmebeli kiválóság fölé. Megirtózunk az olyan női szörnyeteggtől, a ki annyira belemérül a filozófiába, hogy bajba került férjének maga nyomja a pisztolyt kezébe. Neveljük a leányainkat először is anyáknak és háziasszonyoknak, a hivatoloscódás, a doktori diploma csupán kivételes életpálya lehet az ő számukra. A megélhetés kényszerűsége viheti őket ilyen pályákra is, de valódi hivatásuknak ők maguk sem fogják tekintni. Ifjaink pedig nem az «érett» hölgyek kezére pályáznak. Van azonban egy pálya, melyet egészen nőkre kellene bizni, ez a leányok nevelése. A serdülő leánykakat nem elég ismeretekkel tömni, az ő lelkük minden megnyilatkozását csak nők figyelhetik meg, nők irányíthatják. Azonban gyökeresen át kell alakítani leányaink tanítását, magyarabba, gyakorlatiabbá kell tenni. Mink csak szidjuk a németet, de szolgai módon utánozzuk, gondolkozásunkat annyira áthatja a germanizmus, hogy leányainkat is csak német teóriák szerint tanítatjuk. Magyar asszonyokat kell nevelnünk, a kik nemcsak foglalkozásnak tekintik a férjek boldogítását, a háztartás intézését, a hasznos kézimunkát, legfőképen pedig a gyermekek hazafias nevelését. De a vallást sem szabad kiónia női szívből.

A husvéti szent gyónást végző tanulók számára leginkább ajánlható a Dreher Tivadar-féle Gyónási könyvecske. Ára kötve 36 fillér. Megrendelhető a *Szent-István-Társulat* könyvkiadóhivatalában, Budapest, VIII. Szentkirályi-utca 28.

Felcős szerkesztő: **Ember Károly.**

PÁLYÁZATOK.

Esztergom érseki megye.

Nagy-Zellön (Nógrádmegye) kath. kántortanítói állás betöltendő. Javadalmazása: 8 hold 1357 □öl szántóföld, melyet a hívek művelnek; 1434 □öl rét, mely körül a munkát szintén a hívek teljesítik; 9 hold legelő; 700 □öl kert gyümölcsösssel; 28 ürméter keményfa, 7 méter az iskolafűtésére a tanító udvarára beszállítva; az iskola fűtéséért a községtől 3 korona; párbér-gabona 52 pozs. mérő körül, a gazdáktól buza, eseléségtől rozs; borpénz 100 kor. körül; tandíj 120 kor körül; községi segély 17 kor. 60 fillér; stola 80 kor; alapított szentmisék után 11 kor.. ostsütéséért a községtől 2 véka buza. Lakása: 2 padlózott szoba, konyha, kamra, pincze, istálló, sertsől. A pályázati határidő *április 3-ra* tűzetik ki, melyen a pályázók személyesen kéretnek megjelenni. A kérvények a nagy-zellői iskolaszékre czimezve *Morvay Lipót* kerületi alesperes-tanfolyvelőhöz, Nógrád-Varbóra küldendők. 95 1—1

Kassai egyházmegye.

Pályázat a **sáros-bogdányi** róm. kath. tanítói állomásra *f. hó 31-ére* hirdettek. Évi jövedelme 664 korona iskolapénztárból, 136 korona államsegély. Iskola fűtésére 90 korona. Van tisztességes lakása és házi kertje. Pályázhatnak tanítónok is. Orgonálásban jártasak előnyvel bírnak. A választás napján lehetőleg személyes megjelenés kívántatik. Boroszlón (Sárosm.) *Kompanyik István* lelkész. 97 1—1

Szombathelyi egyházmegye.

Helyreigazítás. A mult 11-iki számban sajtóhiba folytán Német-Sárosfalu helyett olvasandó: *Német-Sároslak.*

Váczi egyházmegye.

Az istvántelki kertészképző iskolához **Rákospalotára** egy jóra való, katolikus, nőien, németet is tanítani tudó nevelő-tanítót kerestünk. Fizetése: 600 kor., évi 100 kor. pótlékkal 1000 kor.-ig. Butorozott szoba ágyneművel és ágyneműmosással, takarítással; fűtés, világítás, az intézet konyhájáról étkezés. Ezek fejében kötelessége a 14—18 éves

koru nagyobbreszt arva novendek felugyelete s nevelése otthonukban s munkajuknál az intézeti házi rend s igazgató utasítása szerint: azok tanítása körülbeül heti 18 órában; az istentiszteletnél az ének vezetése s kísérése harmoniumon. A szükséges kimenő időt számára hetenkint kérésére az igazgató engedélyezi, nyáron 2 heti szünidőt ugyanattól kap. A kik szeretik a szegény gyermekek nevelését, kedvelik a kertészetet, szívesen énekel a szép természetben, nem félnek a munkától. *folyo hó 29-ig* bezárolag küldjék vagy nyujtsák be *gróf Károlyi Sándorné* ő exczellenciájához, mint az intézet főntartójához címzett kérvényeiket az istvánteiki intézet igazgatóságához Rákospalotán. Megjegyezzük, hogy az első év próbaév, melynek sikeres bevégzése után jön a végleges megerősítés, s hogy az intézet tanítói az orsz. tanítói nyugdíjvesztés tagjai. Az illető kinevezés után állását haladéktalanul tartozik elfoglalni. 91 2-2

Kis-nemedi községben megürlt kántortanítói állásra pályázat hirdettetik. Fizetése áll: 1 szabad lakás, a ház melletti kis kert és 159 ööl kenderföld. 2. 8 1239/1800 hold szántó és 2 382/1900 hold rét, melyből az adót a kántortanító fizeti. 3. Párber mintegy 160 pár után, páronként egy véka rozs és 50 fillér. 4. Földmunkaváltság ezimén 120 korona. 5. Deputatum ezimén 4 öl fa és 60 korona. 6. Püspöki hivataitól a valasallapból 8 kor. 82 fill. 7. Ismétli iskola tanításért 60 korona. 8. Stólajóvedelem mintegy 30 korona. 9. Ostyasütés a megválasztandó kötelessége, melyért kap 6 koronát. Pályázók kötelesek az 1902-ik évi *április 1-én* megtartandó próbaénekléshez személyesen megjelenni. választás ugyanakkor d. e. 10 óra-
kor lesz. Kérvények az iskolaszékre ezimezve alulírott plébánosnál nyujtandók be. Püspökszilágy (Pestmegye u. p. Vácshartyán), 1902. március 10. *Millmann Sándor*, pléb. iskolaszéki elnök. 92 2-2

„MÁRIA, LÉGY VELÜNK“

ezimén 98-1-1

50 válogatott szép ének, csinos és szabályos orgonakisérettel: egyháziilag jóahagya megjelent s megrendelhető alulírt kiadónál.

Ara 4 korona bérmentve. Utánvét 55 fillérral több.

ZÁMBÓ KÁROLY kántor, **SZEGED 6.**

* Népies bucsuztatók. *

300 oldal, hangjegy- Irta: **Pintér Miklós.**
melléklettel. **Megrendelhető Makón. Ára 3 kor.**

96 1-4

GÉPEKSEL BERENDEZETT
ORGONAÉPÍTÉSI MŰINTÉZET.

175 1-52

Rieger
Testvérek

Budapest,
Garay-utca 48. sz.

Rieger Testvérek Jägerndorfi (Osztr.-Szilézia) es. és kir. udv. orgonagyáranak fiokja.

Legolcsóbb áron ki-
váló légnyomású (pneu-
matik) orgonákat szállí-
tanak.

RÓMAI
ZARÁNDOK-
KÖNYV.

A magyar ember
utmutatója az
örökvárosban.

Kis magyar-olasz
szótár-függelékekkel.

Irta: *Vetési.*

Kapható a
Szent-István-Társulat
könyvkiadóhivatalában
Budapest, Szentkirályi-u. 28.

Ara 24 fillér.

NAGYHETI SZERTARTÁSOK.

Officium Hebdomadae Sanctae.

Magyar és latin szöveggel.

Ara füzve korona **2-40**, egész angolvaszonkötésben korona **3-20**, egész bőrkötés vörös metszéssel korona **4-40**, egész bőrkötés aranymetszéssel korona **5-20**, Chagrinbőrkötés aranymetszéssel korona **7-**, igen finom borjubőrkötés korona **8-**.

Megrendelhető:

a **Szent-István-Társulat** könyvkiadóhivatalában.

(Budapesten, VIII., Szentkirályi-utca 28. sz.)

Stephaneum nyomása Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28a.